

CAFE SCHILLER

Sinds 1922

Rembrandtplein 24a

020 624 98 46 / www.cafeschiller.nl

Keuken open van 18:00u – 22:00u

Het compleet gerestaureerde glasmosaïek van Joop Sjollema,

waarbij spel centraal staat. In het midden staat een clownsfiguur (De Nar) met zijn masker in de hand, maar zijn ware gezicht blijft onzichtbaar omdat het door een zwart masker wordt bedekt. Achter hem staan De Vrolijke Turk en De Gemaskerde. Om hem heen staan De Vioolspeler, De Gelauwerde Harmonicaspeler, De Toetearaar en De Accordeonist. Rechts schiet een geblinddoekte Amor (De Cupido) een pijl. Voorop is een klein kind (De Cherubijn) afgebeeld waarvan men zich – net als bij het meisje op De Nachtwacht van Rembrandt – kan afvragen wat zij er doet. Geheel rechts een Aapje. Sjollema bracht het aangezicht terug tot een scherpe driehoek en maakte er daarmee een zelfportret van.

KUNSTWERK GERED

Trots in het midden van café Schiller prijkt het glasmosaïek van Joop Sjollema. Hij maakte dit karakteristieke kunstwerk in opdracht van Frits Schiller in 1948. Het werk was voor het eerst te zien op de tentoonstelling *Experimenten van wandschilders* in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

De tijd, nicotineanslag en stof deden het kunstwerk geen goed. Tijdens de renovatie in 2005 vielen de stukjes glas letterlijk uit hun lood. De nieuwe exploitanten gingen over tot actie. Het glasmosaïek moest en zou gerestaureerd worden. Vaste klanten werden opgeroepen Vriend van Schiller te worden door een bedrag te doneren of een compleet personage te adopteren. Met het opgehaalde geld werd het mozaïek – inmiddels niet meer dan 280 stukjes grauw glas verdeeld over drie grote Tupperware-boxen in de kelder van het café – volledig hersteld. Het kunstwerk glimt weer met dank aan alle Vrienden van Schiller en restaurateur Mandy Slager.

Johan Sybo (Joop) Sjollema (1900 – 1990) was graficus, illustrator, aquarellist, monumentaal kunstenaar (keramiek en intarsia), muurschilder, glasschilder, schilder en schrijver van beschouwende artikelen over moderne beeldende kunst. Hij liet dan ook een omvangrijk en zeer divers oeuvre na. Samen met Henriëtte Polak, dochter van een Zutphense industrieel, richt hij het museum Henriëtte Polak op dat in 1975 in Zutphen zijn deuren opent. In zijn testament zou Sjollema het museum de eerste keus uit zijn nalatenschap geven. Veel van zijn werk is daar ook nu nog te bewonderen.

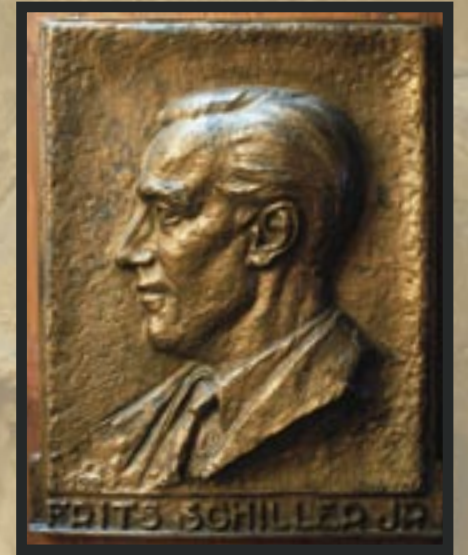
BEROEMDE JAREN

Langer dan een eeuw was de naam Schiller verbonden aan mondain Amsterdam. En in de jaren tussen de beide oorlogen was het zowel in het hotel als in het restaurant een komen en gaan van beroemdheden uit binnen- en buitenland. De Schillerbar was eveneens een geliefde pleisterplaats van de Amsterdamse chic en het trefpunt bij uitstek van kunstenaars en artiesten. De schilderijen, kunstwerken en het art-deco interieur in café Schiller herinneren de bezoeker tot op de dag van vandaag aan die beroemde jaren.

In 1970 koopt Maup Caransa, een van de grootste vastgoedtycoons van Amsterdam, het café van Frits Schiller, zoon van Georg aan wie de bar zijn naam te danken heeft. Het verhaal gaat dat Caransa in de bar graag met collega onroerendgoedhandelaar Jaap Kroonenberg gokte welke tram er het eerste op het plein zou verschijnen. De winnaar kreeg steevast het recht om het eerstvolgend beschikbare pand te kopen.

THUISHAVEN VAN KUNSTENAARS EN ARTIESTEN

Frits Schiller is tot 1970 decennia lang de spil van het café. Niet alleen is hij een voortreffelijke gastheer, maar tevens kunstschilder die graag met het artiestenvolk verkeert.

Frits Schiller was hotelier en kunstschilder. Hij overleed op 85-jarige leeftijd in 1971. Hij leeft voort in zijn schilderijen, net als veel van zijn door hem vereeuwigde vaste klanten. De portretten aan de muur in het café getuigen van hun aanwezigheid tijdens die kleurrijke jaren van de Schillerbar.

Vaste klanten zijn schrijvers als Herman Heyermans en A.M. de Jong net als de schilders George Breitner, Jan van Herwijnen, Piet van der Hem en Joop Sjollema. Deze laatste vervaardigde het bonte mozaïek dat nog steeds de trots uitmaakt van het café. Ook voor toneelfiguren als Theo Mann-Bouwmeester, Nap de la Mar en zijn dochter Fientje en de cabaretiers Louis Davids, Koos Speenhof en Jean-Louis Pisuise dient de Schillerbar als thuishaven. Alles bij elkaar een kleurige wereld, waar hectische tafereelen aan de orde van de dag waren.

HOTEL EN CAFE

Frits' broer Hein en zus Elsa waren de stuwende krachten achter de schermen, verantwoordelijk voor de zakelijke en organisatorische kant van het bedrijf. Een hecht samenwerkend drietal, deze kinderen van vader Georg. Afkom-

stig uit Duitsland exploiteert deze bierbrouwer/caféhouder in het midden van de negentiende eeuw met succes een aantal cafés in de Amsterdamse binnenstad. Tussen 1882 en 1910 koopt hij vier naast elkaar liggende percelen die bij elkaar het complex vormen dat in 1912 als Hotel-Café-restaurant Schiller zijn poorten zou openen. Begin jaren twintig weet hij de hand te leggen op een vijfde aangrenzend pand, waar – nog onkundig van alle turbulente gebeurtenissen die zich daar zouden gaan afspelen – op de begane grond de roemruchte Schillerbar wordt gevestigd.

VEREEUWIGDE PORTRETTEIN IN SCHILLER

Josephina Johanna (Fien) de la Mar (1898 – 1965) was actrice en cabaretière. Als dochter van Nap en kleindochter van Charles de la Mar, wordt het artiestenleven haar met de paplepel ingegoten. De la Mar begint haar carrière op toneel en was in de jaren dertig, ook te zien op het witte doek.

Ze was een van de eerste echte Nederlandse filmsterren. De la Mar was getrouwd met architect Piet Grossouw. Hij kocht in 1947 het gebouw van de vroegere Spieghelschool aan de Marnixstraat in Amsterdam, liet het ombouwen tot intiem theater en vernoemde het naar zijn vrouw en haar vader: het De la Mar theater. In 1952 nam Wim Sonneveld het over, die het omdoopte tot Nieuwe de la Mar theater. Na de dood van haar man werd Fien de la Mar neerslachtig. Op 23 april 1965 maakte zij een einde aan haar leven.

Simon David, beter bekend als Louis Davids (1883 – 1939) was cabaretier en revue-artiest en staat bekend als een van de grootste namen van de Nederlandse kleinkunst. Als achtjarig jongetje zong hij al op kermissen met zijn broer Hakkie. Later wist hij zich als duo met zijn zus Rika een plaats te veroveren buiten de Kermiswereld. Maar echt succes had hij als duo met zijn zus Henriëtte (Heintje). Een van Davids' bekendste stukken is *De Jantjes* en *De Kleine Man* uit de revue *Lach en Vergeet*, het bekendste lied. Hij was geliefd vertolker van het Jordaanse levenslied en stond aan de wieg van de carrière van o.a. Wim Kan, Corry Vonk en Wim Sonneveld. Louis Davids stierf in 1939 op 55-jarige leeftijd, mede als gevolg van astma.

Zanger en cabaretier Jean-Louis Pisuise (1880 – 1927) geldt als een belangrijk pionier, en voor velen als de grondlegger van de Nederlandse kleinkunst. Hij was van huis uit journalist, maar verruilde dat bestaan voor een carrière als artiest. Hij richtte het eerste volwaardig cabaretgezelschap in Nederland op en organiseerde vanaf 1912 cabaretvoorstellingen in het Kurhaus. *Mens durf te leven* is een van zijn bekendste liedjes. Als hij op een novemberavond in 1927 de Schillerbar verlaat, worden Pisuise en zijn vrouw Jenny Gilliams neergeschoten door een jaloezer medeminnaar, de zanger Tjakko Kuiper.

ART DECO
Schiller is een Art Deco café, een stijl in de architectuur, de interieurinrichting en de toegepaste kunst die vooral populair was in de jaren twintig en dertig. De vormgeving is strak en eenvoudig: lange dunne vormen, gebogen oppervlakten, geometrische vormen, rood, zwart en zilver, abstractie en heldere kleuren. De stijl is genoemd naar de tentoonstelling *Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes* in Parijs in 1925.

Het is een verzamelnaam van verschillende stromingen in diverse landen, maar het is voornamelijk een reactie op Art Nouveau en Jugendstil. Overigens zijn ook van deze stijlen elementen terug te vinden in het café.

Colofon
tekst: Larissa Velkers
vormgeving: Kim Seijmonsbergen
drukkerwerk: Stenco Amsterdam
fotografie: Huib Rutten